

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SPOR TARAFTARLIĞIYLA İLGİLİ DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Selçuk GENÇAY *
Suat KARAKÜÇÜK **

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde, taraftarlığa neden olan etmenler, taraftarlık özdeşleşme düzeyleri ve taraftar davranışlarını ortaya koymaktır. Araştırmanın verileri psiko-sosyal alanlarda öğrenim gören 445 üniversite öğrencisine (n=135 kız, n=310 erkek) spor taraftarı özdeşleşme ölçeği ve taraftarlık davranışlarıyla ilgili soruları içeren anket uygulanarak elde edilmiştir.

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde, sorulara verilen yanıtların yüzdesel değerleri ve aritmetik ortalamaları elde edilmiş, çapraz tablo karşılaştırmaları yapılarak anlamlar çıkarılmıştır. Öğrenciler taraftar olmalarında etken olan unsurlar olarak, taraftar olunan kulübün başarılarının en yüksek etkiyi yarattığını belirtmişlerdir [%60.6 (n=256)]. 13 yaş ve altında taraftar olan öğrencilerin daha büyük yaşlarda taraftar olanlara göre takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiş ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (p<0.01). Öğrencilerin taraftar oldukları takım ile özdeşleşme ölçek düzeyleri $\bar{X}=2.88$ olarak bulunmuş ve bu değer özdeşleşme ölçeğine göre, 'orta düzey' olarak tespit edilmiştir. Ayrıca erkek öğrencilerin ($X=2.95\pm 1.03$), kız öğrencilerden ($X=2.71\pm 0.82$) daha yüksek düzeyde özdeşleşmiş olduğu bulunmuştur.

Yapılan çalışmada; öğrenciler taraftar olmalarında, başarı subjektif olsa bile 'kulüplerinin başarılarının' ve 'popüler olmasının' en önemli etkiyi yarattığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin taraftar olma yaşları küçüldükçe takımıyla daha fazla düzeyde özdeşleştikleri belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Seyirci, Fan, Özdeşleşme, Spor taraftarı, Fair Play

Geliş tarihi: 10.12.2006; Yayına kabul tarihi: 25.05.2007

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
KAHRAMANMARAŞ

** Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA

A RESEARCH UPON BEHAVIOURS SPORT SUPPORTER CONCERNED WITH OF THE UNIVERSITY STUDENTS

SUMMARY

This study is concerned with the factors which cause one to become a supporter, the level of sports supporter upon the students. The datas of reseach were acquisition from students in physico-social areas 67.7% (n=310), of the students were male and 30.3 % of the students were female. The students were subjected survey and the collected data were statistically analyzed. In the evaluation of the experimental data the percentage values (%) of the answers given by the students were computed and the arithmetic means (\bar{X}) and the standard deviation of the measurements was compared by cross tables in order to define the significance of the opinions of the samples.

The most significant factor for the students to become a sport fans is the success of the respective club with [60.6% (n=256)]. The student fans below 13 years of age have a bigger tendency to identify themselves to their respective teams than the ones at higher ages at a statistically significant extent ($p < 0.01$).

The level of the students to identify themselves with the teams they support was found as $\bar{X}=2.88$ which corresponds to 'medium level' in personal identification scale.

The study revealed that the biggest factor for the students to become sport fans was the success of the club they support. The lower the age of the students the higher the personal identification with the club supported.

Key words: Spectator, Fan, Identify, Sport Supporter, Fair Play

GİRİŞ

Günümüzde, internet, yazılı ve görsel medya gibi kitle iletişim araçlarındaki gelişmeler, geniş halk yığınlarının spora olan ilgisini daha da artırmış, böylece spor bazı beden hareketleri veya basit bir yarışma olayı olmaktan çıkıp, kitleleri peşinden sürükleyen heyecan ve seyir aracı olmuştur^(2,10). Spor taraftarlığı bu yönüyle günümüz toplumunun boş zaman davranışının baskın bir şeklini oluşturmaktadır. Birçok araştırmacı taraftarlığın pasif bir aktivite olduğunu ve spora aktif olarak katılıma benzemediğini ileri sürerek spor taraftarlığını tembellik ile eş tutmuşlardır⁽⁷⁾. Oysa insanların tamamından aktif etkinlik beklenemez. Spor'a aktif katılım sportif ekipman, tesis ve rakip gibi unsurları zorunlu kılarken spor taraftarı olmak için bunlara en az düzeyde gereksinim duyulur⁽⁴⁾. Bir spor tutkunu ya da taraftarı olarak tanımlanmak kişiden kişiye değişik anlam taşımaktadır. Taraftar kimliği, bazıları için sosyal statünün belirlenmesinde çok önemli bir etken olabilmektedir⁽²²⁾. Bu bakımdan insanların taraftar olmasındaki sosyo-psikolojik etkenlerin belirlenmesi taraftar davranışının sınırlarını tanımlamak açısından katkı sağlayabilecektir. Bu bağlamda çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde, taraftarlığa neden olan etmenler, taraftarlık ile ilgili davranışlar ve taraftarlık özdeşleşme düzeylerini psiko-sosyal yönleriyle ortaya koymaktır.

Taraftarlıkla İlgili Bazı Kavramlar

Fanatizm ve Fan (Hayran) Kavramları

Fanatizm, bir kimseye, bir gruba ya da takıma aşırı düşkünlük ve tutkuyla bağlı olma durumu iken, fanatik ise bir kimseye ya da bir şeye aşırı derecede coşku ve tutkuyla bağlanan kimse⁽¹⁸⁾ olarak tanımlanabilir. Fan ise, hayran, düşkün veya meraklı kimsedir ve fan, duygusal olarak spor olayına bağlanmış bir tüketicidir⁽¹⁾. Ayrıca fan, çok aşırı bir istek ve tutku ile spora bağlanan spor hayranı olarak da tanımlanabilir⁽¹¹⁾.

Spor Taraftarı ve Spor Seyircisi

Genel anlamda taraftar; yan tutan, bir yanı destekleyendir. Spor anlamında ise; sporcuların temsil ettikleri değerlere bağlanan⁽¹⁸⁾, spor kulüplerinin faaliyetlerini maddi ve manevi olarak destekleyen kimse⁽¹⁷⁾ anlamına gelmektedir. Değişik yaklaşımlarda taraftarlık düzeyinin kişinin tuttuğu takıma bağlanma ve ilgilenme durumuna göre sınıflandırıldığı görülmektedir. Jones (1997) spor seyircileriyle taraftarlar arasında farklılık olduğunu belirtmiştir⁽⁸⁾. Spor seyircisi ile taraftarın ayırımı kişinin kendini takıma ve oyunculara adama derecesi ile belirlenmiştir. Spor seyircilerinin, bir sportif olayı sadece gözlemlemekten, oldukça özdeşleşmiş taraftarlara doğru sınıflandırıldığı da görülmektedir⁽¹⁵⁾.

Taraftar Tipleri

Taraftarların davranış biçimlerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Örneğin, Wann ve Branscombe'e (1990) göre; taraftarlar, "takımlarına ölesiye bağlı (die-hard) veya "havaya göre değişen (fair-weather)" taraftarlar olarak iki grupta değerlendirilmektedir⁽²⁰⁾. Sutton (1997) ise; taraftarları takımlarıyla özdeşleşme düzeylerine göre derecelendirerek düşük, orta ve yüksek düzeyde olarak üç kısımda incelemiştir. Düşük düzeyde özdeşleşen taraftarların bir maçtan daha fazla zevk aldığını ve onlar için maçın eğlence yönünün ağır bastığını bulmuştur. Orta düzeyde özdeşleşmiş taraftarların ise, takımının amblemini ya da rengini taşıyan kıyafetleri giyme eğilimi gösterdiğini, yüksek düzeyde özdeşleşmiş taraftarların ise, zamanları ve maddi imkânları el verdiği ölçüde kendilerini takıma adadıklarını belirtmiştir⁽¹⁶⁾.

Spor Taraftarlığında Özdeşleşme

Özdeşleşme, kişinin bir başkasının davranış sistemini içten bir şekilde benimseyip kendisine mal etmenin yanı sıra, özümsemiği bir örneğe göre, kendi ruh, düşünce ve davranış yapısını yeniden organize etmesidir. Özdeşleşmede çocuk veya genç, toplumda yer alabilmek için benliğine özdeşleşme objesi olarak en yakınları arasından bir ya da bir kaç kişiyi seçer. Onların davranış kalıplarını benimser⁽⁹⁾. Zamanla çocuk geliştikçe, yakın çevre özdeşleşmesi daha uzaklarda aranır olur⁽⁶⁾. Özdeşleşilen unsurlar; öğretmen, antrenör, spor yıldızları, şampiyonlar, spor takımları, sanatçı, artist, din, mezhep, tarikat, ideoloji ve politika liderleri olabilir⁽⁹⁾.

MATERYAL ve YÖNTEM

Araştırmanın örneklemini 2003–2004 eğitim-öğretim yılında Gazi Üniversitesi psiko-sosyal alanlarda eğitim veren fakülte ve yüksekokullarında öğrenim gören 135'i kız, 310'u erkek olmak üzere toplam 445 öğrenci oluşturmuştur.

Öğrencilerin 'Taraftar Olmalarında Etkin Olan Unsurları' belirlemek amacıyla Melnick ve Wann (2004) tarafından geliştirilen ölçeğe⁽²²⁾, daha önce yapılan pilot çalışmadan elde edilen maddeler de eklenmiştir. Öğrencilerin taraftar olmalarında etken olan unsurlar 'Hiç'(1) ve 'Oldukça Fazla'(5) şeklinde Likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmiştir.

Öğrencilerin taraftarlık davranışları ve taraftarı oldukları takımları ile özdeşleşme durumlarını belirlemek için Wann ve Branscombe (1993) tarafından geliştirilen⁽²¹⁾ 'Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği' uygulanmış olup, ölçeklerdeki aritmetik ortalama skorları 3,5 ve üzeri 'Yüksek Düzeyde Özdeşleşmeyi', >2,5 ile <3,5 arası 'Orta Düzeyde Özdeşleşmeyi', 1 ile 2,5 arası ise 'Zayıf Düzeyde Özdeşleşmeyi' belirtmektedir. Öğrencilerin spor taraftarı olmalarında etken olan unsurların belirlenmesi için sorulan soruların cronbach alfa değeri 0,9 olarak hesaplanırken; 'Spor Taraftarlığı Özdeşleşme Ölçeğinin' cronbach alfa değeri ise 0,83 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlar literatürle karşılaştırıldığında cronbach alfa değerlerinin güvenilir olduğu anlaşılmıştır^(3, 13).

Araştırma sonuçları, maddelere verilen yanıtların yüzdesel değerleri (%) ve frekans dağılımları, aritmetik ortalama ve standart sapmaları SPSS 12.0 paket programında hesaplanarak değerlendirilmiş, ölçeklerin aritmetik ortalama (X) ve standart sapmaları çapraz tablo karşılaştırmaları yapılarak yorumlanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Öğrencilerin Cinsiyete ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımları

Cinsiyet	Öğrencilerin Yaş Grupları					Toplam	
	19 yaş ve altı	20–23 yaş	24–27 yaş	28–31 yaş	32 yaş ve üstü		
Kız	f	8	95	30	2	-	135
	%	1.8	21.3	6.7	0.4	-	30.3
Erkek	f	15	169	113	11	2	310
	%	3.4	38	25.4	2.5	0.4	69.7
Toplam	f	23	264	143	13	2	445
	%	5.2	59.3	32.1	2.9	0.4	100

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin %69.7'sinin erkekler (n=310), %30.3'ünün kızlardan oluştuğu (n=135) görülmektedir. Ankete toplam 445 öğrenci katılmıştır.

Tablo 2: Öğrencilerin Taraftar Olma Yaşlarına Göre Dağılımları

Taraftar Olma Yaşları	f	%
5 yaş ve altı	74	16.7
6-9 yaş	176	39.5
10-13 yaş	137	30.7
14-17 yaş	39	8.8
18 yaş ve üzeri	19	4.3
Toplam	445	100

Tablo 2'ye göre, öğrencilerin %39.5 oranında 6-9 yaşları arasında, %30.7'lik kısmının ise 10-13 yaşları arasında taraftar oldukları görülmektedir.

Tablo 3: Öğrencilerin Taraftar Olmalarında Etken Olan Unsurlara Göre Dağılımları

Etken Olan Unsurlar		Hiç	Çok Az	Orta Düzeyde	Çok Etkisi Oldu	Oldukça Fazla	n
		f	108	85	103	94	55
1-Yazılı ve görsel medya	%	24.27	19.1	23.15	21.12	12.36	100
	f	222	57	62	63	41	445
2-Antrenörüm, öğretmenim	%	49.89	12.81	13.93	14.16	9.213	100
	f	272	56	43	34	40	445
3- Annem	%	61.12	12.58	9.663	7.64	8.98	100
	f	187	59	54	60	85	445
4- Babam	%	42.02	13.26	12.13	13.48	19.1	100
	f	116	47	82	93	107	445
5-Taraftarı olduğum kulübün popülerliği	%	26.07	10.56	18.43	20.9	24.04	100
	f	146	75	69	67	88	445
6-Kulübün renkleri	%	32.81	16.85	15.51	15.06	19.78	100
	f	139	60	66	85	95	445
7-Çok etkilendiğim bir sporcu	%	31.24	13.48	14.83	19.1	21.35	100
	f	232	50	54	48	61	445
8-Kulübün ekonomik bakımdan güçlü olması	%	52.13	11.24	12.13	10.79	13.71	100
	%	46.52	14.83	13.48	9.663	15.51	100
	f	172	57	68	65	83	445
9-Kulübün sembolleri	%	38.65	12.81	15.28	14.61	18.65	100
	f	82	25	69	101	168	445
10- Kulübün başarıları	%	18.43	5.618	15.51	22.7	37.75	100

Tablo 3'e göre, ' taraftar olmalarında etken olan unsurların' kategori maddelerine 'çok etkisi oldu' ve 'oldukça fazla etkisi oldu' şeklindeki seçenekler yoğunluk oluşturmuştur. Her iki seçenek birlikte değerlendirildiğinde, öğrencilere en çok %60.45 oranında 'kulübün başarıları'nın etki ettiği görülmektedir. Bunu %44.13 oranında ' taraftar olunan kulübün popülerliği' izlemiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Taraftar Olduğu Takımı Değiştirme Durumlarına Göre Dağılımları

Takım Değiştirenler	f	%
Evet	60	13.5
Hayır	385	86.5
Toplam	445	100

Tablo 4'e göre, öğrencilerin %86.5'inin taraftar oldukları takımı değiştirmedikleri, %13.5'inin geçmişte taraftar oldukları takımı değiştirmiş oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Öğrencilerin Taraftar Oldukları Takımı Değiştirme Nedenlerine Göre Dağılımları

Takım Değiştirme Nedenleri	f	%
Kötü performansı	28	48.3
Kötü yönetimi	9	15.5
Takımın imajını beğenmeme	8	13.8
Kötü ekonomisi	8	13.8
Sevdiğim oyuncu/Teknik adamın başka takıma transferi	7	11.6
Toplam	60	100

Tablo 5'e göre, öğrencilerin %48.3'ü 'Takımın kötü giden performansı nedeniyle', %15.5'i 'Takımın kötü yönetilmesi', %13.8'inin ise, 'Takımın imajını beğenmemesi nedeniyle', takımlarını değiştirdikleri görülmektedir.

Tablo 6: Öğrencilerin Taraftarı Olduğu Takımın Önemli Bir Maçı Kaybetmesi Durumundaki Hislerine İlişkin Dağılımları

Öğrencilerin önemli bir maç kaybedildiğindeki hisleri	f	%
Sporda yenmek yenilmek var	216	48.5
Sadece üzülürüm	155	34.9
Çok üzülürüm, bu durum günlük yaşantıma da etkiler	60	13.4
Takım oyuncularını şiddetle cezalandırılmalıdır.	10	2.3
Takımı temsil eden unsurları (bayrak, flama, arma) görmek istemem	4	0.9
Toplam	445	100

Tablo 6'ya göre, öğrencilerin en fazla oranda (%48,5) 'sporda yenmek yenilmek var' şeklinde görüş belirttiği bulunmuştur.

Tablo 7: Sporda Fair Play İle İlgili Örnek Bir Olaya * İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Öğrencilerin Görüşleri	f	%
Sportmence fakat profesyonelce değil	185	41.57
Sportmence bir davranış bende aynı şekilde davranırdım	150	33.7
Sporda centilmenliğe inanmıyorum sporcu her fırsatta takımın kazanmasını gözetmelidir	50	11.3
Hayati önemi olmayan bir maç olsaydı sporcuyu taktir ederdim böylesine bir maçta affetmek mümkün değil	46	10.4
Sporcu yönetim tarafından cezalandırılmalı	14	3.2
Toplam	445	100

*(Bir kaleci hakemin gol vermediği pozisyonda topun kale çizgisini geçtiğini söyleyerek takımının yenilmesine ve küme düşmesine neden olmuştur. Bu oyuncunun davranışını nasıl karşıladınız?)

Tablo 7'ye göre, öğrencilerin %41.57'lik kısmı örnek olayın 'sportmence fakat profesyonelce olmadığını', %33,7'lik kısmının ise aynı örnek olayın 'sportmence bir davranış olduğunu kendisinin de aynı şekilde davranacağını' belirttikleri görülmektedir.

Tablo 8: Taraftarlıkta Şiddetle İlgili Örnek Bir Olaya * İlişkin Öğrencilerin Görüşleri

Öğrencilerin Görüşleri	f	%
Hiçbir nedenle şiddeti uygun bulmuyorum, bu durumu kınadım	261	58.65
Bana göre bu durum holiganlıktır, holiganlığın da sporda yeri yoktur	95	21.35
Kınadım ancak haklı bir neden varsa gerekirse yapılabilir	44	9.89
Taraftarın öldürülmesini onaylamadım ancak, takımına haksızlık edildiğinde gerekirse sözlü saldırı normal olabilir	30	6.74
Normal karşıladım, taraftarın takımı için her şeyi göze alabileceğini düşündüm	15	3.37
Toplam	445	100

*(a-İngiltere ve Hırvatistan arasında oynanan Avrupa Futbol Şampiyonası karşılaşması sonunda Hırvat bir taraftarın bir İngiliz taraftarı bıçaklayarak öldürmesini; b-İstanbul'daki Galatasaray-Leeds futbol maçı öncesi iki İngiliz taraftarın Galatasaraylı taraftarlar tarafından bıçaklanarak öldürülmesini nasıl karşıladınız?)

Tablo 8'e göre, öğrencilerin % 80 gibi büyük çoğunluğunun 'şiddeti uygun bulmadıkları ve bu durumu holiganlık olarak değerlendirildikleri' anlaşılmaktadır. Ayrıca öğrencilerin %20'lik kısmı ise bu örnek olayı 'uygun bulduklarını' belirtmişlerdir.

Tablo 9: Öğrencilerin Spor Taraftarı Özdeşleşme Ölçeği Değerlendirmesi

Öğrencilerin Takım Özdeşleşmesine İlişkin Sorular	n	Aritmetik Ortalama	Standart Sapma
1-Tuttuğunuz takımın kazanması sizce ne kadar önemlidir?	445	3.47	1.23
2-Tuttuğunuz takımın bir taraftarı olmak sizi ne kadar güçlü yapar?	445	2.75	1.38
3-Tuttuğunuz bir takımın taraftarı olmanızdan dolayı dostlarınızdan ilgi görür müsünüz?	445	2.33	1.20
4-Takımınızı sezon boyunca, herhangi bir iletişim kanalıyla ne kadar yakından takip edersiniz?	445	3.08	1.20
5-Sizin için takımınızın üstte yer alması ne kadar önemlidir?	445	3.62	1.28
6-Tuttuğunuz takımın en büyük rakibinden nefret eder misiniz?	445	2.57	1.49
7-İş yerinizde, yaşadığınız yerde ya da giydiğiniz elbisede tuttuğunuz takımın ismini anar ya da işaretlerini ne kadar sık sergilersiniz?	445	2.27	1.26
Kız Öğrencilerin Özdeşleşme Aritmetik Ortalaması	135	*2.71	0.82
Erkek Öğrencilerin Özdeşleşme Aritmetik Ortalaması	310	*2.95	1.037
Ölçeğin Aritmetik Ortalaması	445	*2.88	0.98

*Ölçek Değerlendirilmesi= Ölçek Aritmetik Ortalama Skorları 3.5 ve üzeri 'Yüksek Düzeyi', >2.5 ile <3.5 arası 'Orta Düzeyi', 1 ile 2.5 arası ise 'Zayıf Düzeyi' belirtmektedir.

Tablo 9'da öğrencilerin ölçek değerlerine 'orta düzeyde özdeşleşmiş' oldukları görülmektedir ($\bar{X}=2.88\pm 0.98$). Ölçek değerlerine göre, erkek öğrencilerin ($\bar{X}=2.95\pm 1.03$), kız öğrencilerden ($\bar{X}=2.71\pm 0.82$) daha yüksek düzeyde özdeşleşmiş olduğu görülmektedir.

Tablo 10: Cinsiyete Göre Öğrencilerin Özdeşleşme Düzeyleri Ölçek Değerleri

Cinsiyet	n	Aritmetik Ortalama (\bar{X})	Standart Sapma (S.D)	t-değeri	Anlamlılık Düzeyi (p değeri) Ser. Der.=2
Kız	135	2.71	0.82	$T_{(443)} = -2.5$	p =0.01 (p<0.05)
Erkek	310	2.95	1.03		

Tablo 10'a göre öğrencilerin özdeşleşme düzeyleri ölçek değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($\bar{X}=2.71\pm 0.82$; p<0.05).

Tablo 11: Öğrencilerin Taraftar Olma Yaşları ile Takım Özdeşleşme Düzeyleri Arasındaki Ölçek Değerleri

Taraftar Olma Yaşları	n	Ranj	Aritmetik Ortalama (X)	Standard Sapma (S.D)
5 yaş ve altı	74	4	3.22	0.96
6-9 yaş	176	4	3.08	0.99
10-13 yaş	137	4	2.64	0.86
14-17 yaş	39	4	2.44	0.65
18 yaş ve üzeri	19	4	2.13	0.62

Tablo 11'e göre takım özdeşleşme düzeyleri ölçek değerleri aritmetik ortalaması karşılaştırıldığında '5 yaş ve altında' bir takıma taraftar olduklarını belirtenlerin ($\bar{X}=3.22\pm 0.96$) diğer yaşlara göre, özdeşleşme düzeylerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Üniversite öğrencilerinde, taraftarlığa neden olan etmenler, taraftarlık özdeşleşme düzeyleri ve taraftar davranışlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, öğrencilerin taraftar olma yaşlarına bakıldığında büyük çoğunluğunun 13 yaş ve altında (%86.9) yoğunlaştığı görülmektedir (Tablo 2). Yapılan bir başka çalışmada da öğrencilerin taraftarlık yaşlarının %87.4 oranında 14 yaş ve altında yoğunlaştığı bulunmuştur⁽²³⁾. Bu bulgular, bu çalışmadaki bizim bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Latans devre olarak adlandırılan bu dönemde çocuklar anne, baba, hala, teyze gibi yakın özdeşleşme unsurlarının yanında sosyalleşme ile birlikte daha kabul edilebilir bir özdeşleşme modeli arayabilmektedirler⁽¹⁹⁾. Sosyalleşme süreciyle birlikte çocuklar başarılı ve popüler olan bir takımla, oyuncularıyla, renkleriyle, amblemleriyle özdeşleşim kurabilmektedirler.

Öğrencilerin taraftar olmalarında etken olan unsurlar Tablo 3'te gösterilmiştir. Tablo 3 bulgularında, 'kulübün başarılarının' en yüksek etkiye sahip olduğu görülmektedir (%60.45). Taraftarı olunan 'kulübün popülerliği' ikinci önemli etken konumundadır (%44.13). Çalışmanın bulgularından, öğrencilerin taraftar olduğu takımı değiştirmelerinde en büyük etkenin ise 'takımın kötü giden performansı' olduğu (%48.3) anlaşılmaktadır (Tablo 5). Her iki bulgu (Tablo 3 ve Tablo 5) birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin başarılı olan takımı benimseyip onun taraftarı olurken, başarısız olan takımdan uzaklaşma eğilimi gösterdikleri anlaşılmaktadır. Buna dayanarak, öğrencilerin taraftar olmalarında ve taraftarlığını devam ettirmelerinde takımın başarılı olmasının ön şart olarak algılandığı söylenebilir.

Ayrıca, Tablo 3'deki bulgularda öğrencilerin taraftar olmalarında, annenin etkisinin hem aile üyeleri hem de tüm etkenler arasında en düşük etkiye sahip olduğu görülmektedir. Anne ve baba faktörünün de diğerlerinden düşük çıkması, Türk toplumunun gelenekselden modernliğe dönüşen

Taraftar olma yaşlarıyla takımla özdeşleşme düzeyleri karşılaştırıldığında (Tablo 11), 13 yaş ve altında taraftar olan öğrencilerin daha büyük yaşlarda taraftar olanlara göre takımlarıyla özdeşleşme düzeylerinin daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiş ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.01$).

Yapılan çalışmada; öğrencilerin taraftar olmalarında, takımlarının kendilerince başarılı ve popüler olmasının en büyük etkiye sahip olduğu, aile etkisinin ise, daha düşük olduğu görüldükçe, takımlarını değiştirmelerinde ise, takımın başarısızlıklarının en büyük etkiye sahip olduğu görülmüştür. Öğrencilerin taraftar olma yaşları küçüldükçe, takımıyla daha fazla özdeşleştiği ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha düşük düzeyde özdeşleştikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin sporda şiddeti görmek istemediği ve fair-play anlayışına uygun davrandıkları ancak, sporcularda profesyonelleşmeye doğru gidildikçe azalan fair play anlayışının benzer şekilde, taraftarlıkta da fanatikleşmeye doğru gidildikçe azaldığı görülmüştür.

Sonuç olarak; öğrencilerin, takımlarıyla orta düzeyde özdeşleşmiş olduğu, duygusal değil de seçici bir taraftar davranışı sergilediği, taraftarlık kimliğini öne çıkarmadan, genel kimliklerini zenginleştirme unsuru olarak kullandıkları söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. AVERY, R., BEZMEZ, S., EDMONS, A. & YAYLALI, M.: Redhouse İngilizce-Türkçe Sözlük, (23. Basım), Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1995.
2. BAŞER, E.: Uygulamalı Spor Psikolojisi Performans Sporunda Psikolojinin Rolü, s.99, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara, 1985.
3. BÜYÜKÖZTÜRK, Ş.: Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum, Pegem AYayıncılık, Ankara, 2002.
4. END CHRISTIAN, M., KRETSCHMAR JEFF, M.: College Students' Perceptions Of Sports Fandom As A Social Status Determinant, International Sports Journal, Academic Research Library, 8 (1), p.114, Winter 2004.
5. ERKAL, M., GÜVEN, Ö., AYAN, D.: Sosyolojik Açıdan Spor, Der Yayınları, 3. Basım, s.147-179, İstanbul, 1998.
6. FREUD, S.: Kitle Psikolojisi, (Çev. Kamuran Şipal), s.53-70, Cem Yayınevi, İstanbul, 1996.
7. JACOBSON, B.: The Social Psychology Of The Creation Of A Sports Fan Identity: A Theoretical Review Of The Literature, Athletic Insight The Online Journal Of Psychology, Volume 5, Issue 2-June, 2003.
8. JONES, I.: The Origin and Maintenance of Sports Fan Identification: A Response to Wann, Perceptual and Motor Skills, Volume:85, p.257-258, 1997.
9. KOCACIK, F.: Üniversite Gençliğinde Kimlik Bunalımı: Farklılaşma ve Özdeşleşme, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Araştırmaları Dergisi Sayı:1, s.10, Eylül 2003.
10. KUPER S.: Futbol Asla Sadece Futbol Değildir, (Çev. Sinan Gürtunca), s.114, Sabah Kitapları, Başkan Ofset, İstanbul, 1996.
11. LASTLY, A., ANDERSON, D.: Sports Spectatorship: An Appropriation Of Identity Or Appraisal Of Self?, Review of Sport and Leisure, 4, p.115-127, 1979.

12. MELNICK M.J., WANN D.L.: Sport Fandom Influences, Interests And Behaviors Among Norwegian University Students, *International Sports Journal*; 8,1; Academic Research Library, p.1, Winter 2004.
13. ÖZDAMAR, K.: Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi, 2.Baskı, Kaan Kitabevi, 1999.
14. SEZEN, G., YILDIRAN, İ.: Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Fair Play Anlayışları, *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Kongre Kitabı*, s.13-20, Sim Matbaacılık, Ankara, 10-11 Ekim 2003.
15. SLOAN, L.R.: The Function And Impact Of Sports For Fans:Review Of Theory And Contemporary Research, In J.H.Goldstein, (Ed.), *Sports, Games And Play: Social And Psychological Viewpoints*, Hillsdale, Nj:Laurence Erlbaum Associates, 1979.
16. SUTTON, W.A., MCDONALD, M.A., MILNE, G.R.: Creating And Fostering Fan Identification In Professional Sports, *Sport Marketing Quarterly*, Vol. 6, No. 1, p.22, 1997.
17. ŞAHİN, H.M.: Sporda Şiddet ve Saldırganlık, *Gaziantepspor Kulübü Eğitim Yayınları*, Yayın No:5, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
18. TTK., TÜRKÇE SÖZLÜK.: Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1988.
19. ULUĞ, M.: Niçin Oyun, Çocuğun Gelişiminde ve Çocuğu Tanımada Oyunun Önemi, s.24, 25, Göçebe Yayınları, İstanbul, 1997.
20. WANN, D.L., BRANSCOMBE, N.R.: Die-Hard And Fair-Weather Fans: Effects Of Identification On Birging And Corfing Tendencies, *Journal of Sport and Social Issues*, Vol:14, p.103-117, 1990.
21. WANN, D.L., BRANSCOMBE, N.R.: Sports Fans:Measuring Degree Of Identification With Their Team, *Sport Psychol.*, Vol.24, p.1-17, 1993.
22. WANN, D.L., MELNICK M.J.: *Sports Fans:Psychology And Social Impact Of Spectators*, p.246, Roudedge, Newyork 2001.
23. YAMEN, E.: Sporda Taraftarlığın Farklı Toplumsal Gruplara Göre Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi (Sivas Örnekleme) Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Sivas, 1999.